

KOKEMÄEN LUKIO

Opinto-opas

Lukuvuosi 2023-24

OHJEITA OPINTO-OPPAAN KÄYTTÄJILLE	2
Lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot	5
ÄI ÄIDINKIELI.....	6
ENA Englanti, A-oppimäärä	8
SAA Saksa, A-oppimäärä	10
RUB1 Ruotsi, B1-oppimäärä	12
SAB3 Vieraat kielet, saksa B3-oppimäärä	14
MAY Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus	15
MAB Matematiikan lyhyt oppimäärä	15
MAA Matematiikan pitkä oppimäärä	17
BI Biologia.....	19
GE Maantiede	20
FY Fysiikka	21
KE Kemia.....	22
FI Filosofia	23
PS Psykologia.....	24
HI Historia	26
YH Yhteiskuntaoppi	27
UE Uskonto	28
TE Terveystieto	30
LI Liikunta.....	30
MU Musiikki	32
KU Kuvataide	33
OP Opinto-ohjaus	34
TVT Tieto- ja viestintäteknikka	35
TO Temaattiset opinnot	35
MS Muut hyväksi luettavat suoritukset	36
LD Lukiodiplomit	37

OHJEITA OPINTO-OPPAAN KÄYTTÄJILLE

Tämän opinto-oppaan tarkoituksena on helpottaa lukio-opintojen suunnittelua ja opintojaksojen valintaa. Oppaan alussa on valtioneuvoston päätös lukioiden tuntijaosta, josta löydät jokaisen oppiaineen **pakollisten opintojen ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen** määrän. Lukiossamme on lisäksi tarjolla omia, **paikallisia opintojaksoja**. Wilmasta löytyvältä **opintojaksotarjottimelta** näet, mitä opintojaksoja tänä lukuvuonna on tarjolla.

Opintojaksojen ja moduulien pituudet, sisällöt, tavoitteet ja arviointikäytännöt ovat lukiomme opetussuunnitelmassa. Tässä opinto-oppaassa on esitelty lukiomme tarjoamat opinnot tiivistetyssä muodossa.

Lukion suorittamiseksi vaaditaan 150 opintopistettä. Opintopisteitä saa suorittamalla opintojaksoja. Opintojaksot koostuvat yhdestä tai useammasta moduulista. Jokainen moduuli arvioidaan erikseen opintojakson arviointikriteerien mukaisesti. Mikäli tavoitteena on suorittaa lukio kolmessa vuodessa, on suositeltavaa kerätä kahtena ensimmäisenä vuotena vähintään 60 opintopistettä ja viimeisenä 30, jotta vähimmäisopintopistemäärä tulee täyteen. Lukion päättötodistuksen saamiseksi kaikki pakolliset opintojaksot on oltava suoritettuna.

TUTUSTUMINEN KESKEISIIN KÄSITTEISIIN

PERIODI

Lukuvuosi jakaantuu viiteen suunnilleen yhtä pitkään periodiin. Periodin lukujärjestys riippuu opiskelijan suorittamista valinnoista. Periodi päättyy arviointiviikkoon, jonka aikana suoritetaan sen aikana opiskeltujen aineiden arvostelun perusteena olevat arvioinnit (esim. kokeet). Opintojakson arvosana määräytyy opiskelijan osoittaman jatkuvan näytön ja arviointiviikon aikana annetun näytön perusteella. Jokaisen periodin päättyessä opiskelija ja huoltaja voi Wilman kautta seurata opintomenestystään.

MODUULI

Opintojakso muodostuu yhdestä tai useammasta moduulista. Jokainen moduuli arvioidaan erikseen.

OPINTOJAKSO

Lukiossa opettavien aineiden opintojaksot jakautuvat **pakollisiin, valtakunnallisiin ja paikallisiin opintojaksoihin**. Koko lukion aikana opiskelijan on suoritettava vähintään 150 opintopistettä, joista pakollisista opintojaksoista kertyy 94-102 opintopistettä (lyhyt / pitkä matematiikka). Opiskelijalla on siis mahdollisuus valinnoissaan suuntautua jatko-opintojensa ja kiinnostuksensa kannalta järkeviin ja häntä kiinnostaviin ainevalintoihin.

Opintojakson hyväksytyt suorittaminen edellyttää aktiivista läsnäoloa oppitunneilla. Jos läsnäoloja on alle puolet opintojakson tunneista, on opintojakso automaattisesti keskeytynyt.

ETÄOPISKELU

Kokemäen lukiossa lähiopetuksena annettavien opintojen lisäksi opiskelijalla on mahdollisuus opiskella virtuaalisesti eri portaaleissa tarjottavia opintojaksoja tai niiden osia (moduulit). Etäopintojen hyväksi lukeminen edellyttää, että opiskelija tekee ennen opintojen alkamista hyväksilukuanomuksen rehtorille. Rehtori päättää hyväksilukumahdollisuuden tapauskohtaisesti.

ITSENÄINEN OPISKELU

Opiskelija voi suorittaa opintojaksoja myös itsenäisesti. Itsenäiseen suoritukseen soveltuvat opintojaksot määritellään opintojaksokuvausten arviointiosioissa. Jos opiskelija haluaa tehdä opintojakson itsenäisenä tai osittain itsenäisenä, on hänen sovittava opintojakson suoritustavasta ja käytännön toteutuksesta opettajan kanssa. Päätöksen suoritustavasta tekee aina tapauskohtaisesti rehtori kirjallisen hakemuksen pohjalta.

Kesken jäänyttä opintojaksoa ei voi suorittaa loppuun itsenäisesti, vaan se on tehtävä itsenäisenä suorituksena alusta alkaen uudelleen.

OPINTO-OHJAUS

Opinto-ohjauksen pakollisia opintojaksoja on kaksi (OP01 ja OP02). Ensimmäinen keskittyy ohjaamaan lukio-opiskeluun ja toinen jatko-opintoihin. Sen lisäksi opiskelijalla on lukiossa mahdollisuus saada opinto-ohjausta oppiaineittain. Sitä antavat kaikki koulun opettajat oman aineensa erityiskysymyksissä, mutta erityisesti ryhmänohjaajat, opinto-ohjaaja ja rehtori. Lisäksi etenkin ensimmäisen vuoden opiskelijat voivat kääntyä tutor-opiskelijoiden puoleen.

Opinto-ohjauksen infoissa tiedotetaan ajankohtaisista opintojärjestelyistä ja perehdytään ammatinvalinta- ja jatko-opintokysymyksiin. Ryhmänohjaajat perehdyttävät vastuullaan olevat opiskelijat koulun toimintaan ja opiskeluun, seuraavat ryhmäänsä kuuluvien opiskelijoiden opintojen etenemistä ja antavat käytännön ohjeita. Lisäksi opinto-ohjaaja ja rehtori antavat henkilökohtaista ohjausta keskustelutuokioissa.

OPINNOISSA ETENEMINEN

Opiskelija voi valita etenemisvauhtinsa itse, mutta pääsääntöisesti tavoitteena on lukion suorittaminen kolmessa vuodessa. Tällöin opiskelijan on huomioitava opintosuunnitelmaa tehdessään, että kussakin periodissa opiskeltavista opintojaksoista kertyy keskimäärin 12 opintopistettä.

Hyväksytyjen ja hylättyjen arvosanojen uusimisen periaatteet ovat seuraavat:

Opiskelijalla on kaksi mahdollisuutta tehdä opintojaksoon liittyvä koesuoritus. Ensimmäinen on koeviikolla / lähiopetuksessa ja toinen on uusintakoetilaisuudessa. Jos opiskelija on ilman hyväksytyä syytä poissa ensimmäisestä kerrasta, hänelle jää vain yksi mahdollisuus tehdä koesuoritus. Tällöin arvosanan korotusmahdollisuutta ei ole. Hyväksyttäväksi poissaoloksi koesuorituksesta katsotaan terveydelliset syyt, jotka lääkäri, terveydenhoitaja, sairaanhoitaja tai huoltaja on kirjallisesti todennut.

Kokemäen lukiossa järjestetään uusintakoetilaisuus vähintään kerran periodissa. Uusintakoetilaisuudessa voi suorittaa enintään kaksi koetta. Uusintakokeeseen ilmoitaudutaan Wilman kautta vähintään 7 vuorokautta ennen uusintakoetilaisuutta.

Uusintakoetilaisuudessa on mahdollista yrittää korottaa hyväksyttyä tai hylättyä arvosanaa, täydentää vajaata opintojaksoa tai tehdä itsenäisesti opiskeltuihin opintoihin liittyviä, erikseen sovittavia koesuorituksia. Opiskelija voi yrittää korottaa uusintakoetilaisuudessa yhden kerran hyväksyttyä arvosanaa, hylätyn arvosanan uusimiskertoja on kaksi. Hyväksytyn / hylätyn arvosanan korottaminen on tehtävä vuoden sisällä arvosanan saamisesta. Itsenäisen suorituksen kohdalla pätevät samat periaatteet kuin muissakin opinnoissa.

Lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot

(voimassa 1.8.2021 alkaen)

Oppiaineryhmä ja oppiaine	Pakolliset opinnot opintopisteinä	Opiskelijoille tarjottavien valtakunnallisten valinnaisten opintojen määrä opintopisteinä
<i>Äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten opinnot</i>		
-Äidinkieli ja kirjallisuus	12	6
-A-kieli	12	4
-B1-kieli	10	4
-B2- ja B3-kielet		16-16
<i>Matemaattis-luonnontieteelliset opinnot</i>		
-Matematiikan yhteiset opinnot	2	
-Matematiikan lyhyt tai pitkä oppimäärä		
-Lyhyt	10	4
-Pitkä	18	6
-Biologia	4	6
-Maantiede	2	6
-Fysiikka	2	12
-Kemia	2	8
<i>Humanistis-yhteiskunnalliset opinnot</i>		
-Filosofia	4	4
-Psykologia	2	8
-Historia	6	6
-Yhteiskuntaoppi	6	2
-Uskonto tai elämäkatsomustieto	4	8
-Terveystieto	2	4
<i>Taito- ja taideaineiden opinnot</i>		
-Liikunta	4	4
-Musiikki ja kuvataide yhteensä	6	
-Musiikki	2 tai 4	4
-Kuvataide	2 tai 4	4
<i>Opinto-ohjaus</i>	4	
<i>Temaattiset opinnot</i>		6
Pakolliset opinnot yhteensä	94 tai 102	
Valtakunnalliset valinnaiset opinnot vähintään	20	
Opinnot yhteensä vähintään	150	

OPINTOJAKSOT JA MODUULIT

Äi Äidinkieli ja kirjallisuus

Äi01 Tekstin tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tavoitteena on, että opiskelija osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja, rohkaistuu kirjoittajana ja hallitsee kirjoittamisprosessin eri vaiheet, osaa käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana, syventää käsitystä itsestään tekstien tulkitsijana ja tuottajana sekä palautteen antajana ja vastaanottajana.

SUORITUS: Arvosana. Suoritetaan ensimmäisenä.

Äi02 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tavoitteena on, että opiskelija kehittää kieli- ja tekstitietoisuuttaan, syventää ymmärrystään kielestä ja teksteistä merkityksiä rakentavina kokonaisuuksina, ymmärtää kielen sosiaalisen luonteen ja merkityksen niin yksilön kuin yhteisöjen kannalta.

SUORITUS: Arvosana.

Äi03 Vuorovaikutus 1 (1 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tavoitteena on, että opiskelija, lisää viestintärohkeuttaan, syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä, syventää ryhmäviestintätaitojaan sekä oppii analysoimaan ja arvioimaan ryhmäviestinnän ilmiöitä, oppii tarkastelemaan kielen ja nonverbaalisten keinojen merkitystä ja tilanteista vaihtelua eri vuorovaikutustilanteissa.

SUORITUS: Arvosana

Äi04 Kirjallisuus 1 (2 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tavoitteena on, että opiskelija syventää ja monipuolistaa lukemisen tapojaan, tuntee kauno- ja tietokirjallisuuden lajeja ja ilmaisukeinoja, monipuolistaa taitoaan lukea, analysoida ja tulkita monimuotoista kirjallisuutta tarkoituksenmukaista lähestymistapaa ja käsitteistöä hyödyntäen, ymmärtää kirjallisuuden monitulkintaisuutta.

SUORITUS: Arvosana

Äi05 Tekstien tulkinta 1 (2 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tavoitteena on, että opiskelija syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti medialukutaitoaan, ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana, oppii tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä, erityisesti mediatekstejä, sekä analysoimaan niiden ilmaisutapoja ja vuorovaikutusta, perehtyy vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoihin sekä syventää niihin liittyviä tietoja ja taitoja.

SUORITUS: Arvosana

Äi06 Kirjoittaminen 1 (1 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tavoitteena on, että opiskelija rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan, syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin, syventää taitoaan käyttää muita tekstejä oman kirjoittamisen pohjana ja arvioida tekstien luotettavuutta.

SUORITUS: Arvosana

ÄI07 Vuorovaikutus 2 (1 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tavoitteena on, että opiskelija lisää esiintymisrohkeuttaan ja ymmärrystään esiintymisjännityksestä, kehittää esiintymistaitojaan sekä kykyään tuottaa erilaisia puhuttuja tekstejä myös digitaalisissa ympäristöissä, syventää kykyään analysoida ja arvioida puhuttuja tekstejä ja audiovisuaalista viestintää.

SUORITUS: Arvosana

ÄI08 Kirjallisuus 2 (2 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tavoitteena on, että opiskelija lisää kirjallisuuden tuntemustaan ja oppii tarkastelemaan kaunokirjallisuutta myös osana muuttuvaa yhteiskuntaa, ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnessa, tuntee Suomen kirjallisuuden ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja sekä osaa analysoida niitä osana kulttuurikontekstia.

SUORITUS: Arvosana

ÄI09 Vuorovaikutus 3 (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tavoitteena on, että opiskelija monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitojaan, kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta, syventää kykyään analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista.

SUORITUS: Arvosana

ÄI10 Kirjoittaminen 2 (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tavoitteena on, että opiskelija kehittää kirjallista ilmaisukykyään ja taitoaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen, kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiään.

SUORITUS: Arvosana

ÄI11 Tekstien tulkinta (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tavoitteena on, että opiskelija syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan, osaa analysoida, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä, ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinnessa, osaa esittää ja perustella tulkintansa teksteistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen.

SUORITUS: Arvosana

ÄI12 Luova kirjoittaminen (2 op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija tutustuu erilaisiin tekstilajeihin ja tyylikeinoin, harjoittelee erilaisia rakenteita ja tyynejä pienimuotoisia tekstejä tuottamalla, vahvistaa omaa persoonallista tyyliänsä, harjaantuu tuottamaan tekstejä erilaisten virikkeiden ja aineistojen pohjalta

SUORITUS: Arvosana, joka voi vaikuttaa vain korottavasti äidinkielen päättöarvosanaan.

ENA Englanti, A-oppimäärä

ENA01 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävänä on avata lukion kieltenopiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Moduuli totuttaa opiskelijaa lukiomaiseen kieltenopiskeluun, jossa kohdekieltä käytetään mahdollisimman paljon. Tehtävänä on kehittää opiskelijan kielitietoisuutta ja kieli-identiteettiä sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja sekä vahvistaa opiskelijan ja ryhmän hyvinvointiosaamista. Keskeisinä sisältöinä tavoitteiden asettaminen kielen opiskelussa, erilaisiin teksti- ja tyyllilajeihin tutustuminen ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen.

SUORITUS: Arvosana. Suoritus pääsääntöisesti numerojärjestyksessä.

ENA02 Englanti globaalina kielenä (3op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävänä on tarkastella englannin kielen aseman kehittymistä lingua francana globaaleissa konteksteissa ja vuorovaikutustilanteissa, joissa englanti ei välttämättä ole kenenkään äidinkieli. Tehtävänä on myös tarkastella, miten kieli ja kielitaito vaikuttavat eettisesti kestävään toimintaan kaikessa viestinnässä. Moduulissa avataan rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä keskeisenä kielitaidon osa-alueena ja tutustutaan englannin asemaan kansainvälisyydessä.

SUORITUS: Arvosana. Suoritus pääsääntöisesti numerojärjestyksessä.

ENA03 Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (2op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävänä on syventää kulttuurista ymmärrystä. Moduulissa tarkastellaan kielten ja kulttuurien moninaisuutta sekä arvoja ja merkityksiä, jotka välittyvät kulttuurin kautta yksilölle ja yhteisölle. Taiteiden merkitystä tarkastellaan niiden vaikuttavuuden kautta. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään muita opintoja tai oppimisympäristöjä sekä elämämpiirejään. Opintoihin sisällytetään laajahko omakohtainen luovan ilmaisun tuotos.

SUORITUS: Arvosana. Suoritus pääsääntöisesti numerojärjestyksessä.

ENA04 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä (2op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävänä on kehittää ajattelu- ja opiskelutaitoja harjoittelemalla kriittistä luku- ja tiedonhankintataitoa sekä siihen pohjautuvia soveltamisen ja tuottamisen taitoja. Moduulissa tarkastellaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista englannin kielellä kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa. Keskeisinä sisältöinä mm. ihmisoikeuskysymykset, tasa-arvo ja aktiivinen kansalaisuus.

SUORITUS: Arvosana. Suoritus pääsääntöisesti numerojärjestyksessä.

ENA05 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan tiedonhankinnan taitoja, erityisesti lähteen luotettavuuden tarkastelun näkökulmasta, sekä tekstin tulkitsemisen ja tuottamisen taitoja. Tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan taitoja esittää kysymyksiä ja etsiä vastauksia tai hahmotella ratkaisuja itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä. Keskeisinä sisältöinä mm. eri tiedon- ja tieteenalat, ja tieteellisen tekstin piirteet englannissa.

SUORITUS: Arvosana. Suoritus pääsääntöisesti numerojärjestyksessä.

ENA06 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävänä on syventää käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Moduulissa pohditaan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia, työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa ja talouden hallintaa.

SUORITUS: Arvosana. Suoritus pääsääntöisesti numerojärjestyksessä.

ENA07 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tehtävänä on valmistaa opiskelijaa maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua globaaleista ympäristökysymyksistä käytäviin keskusteluihin. Näkökulmia tarkastellaan opiskelijan omasta elinpiiristä käsin ja tutustutaan erilaisiin tapoihin käsitellä kestävään elämäntapaan liittyviä kysymyksiä.

SUORITUS: Arvosana. Suoritus pääsääntöisesti numerojärjestyksessä.

ENA08 Viesti ja vaikuta puhuen (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tehtävänä on harjaannuttaa kansainväliseen toimijuuteen tarvittavaa monipuolista suullista kielitaitoa sekä tarjota opiskelijalle välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

SUORITUS: Arvosana. Moduulin päätteeksi on suullisen kielitaidon koe, josta annetaan erillinen todistus. Moduularvosana määräytyy suullisen kokeen ja muiden näyttöjen perusteella.

ENA09 Practice makes perfect (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojaksossa kerrataan monipuolisesti yo-kokeen eri osa-alueita sekä lisäksi kielioppiasioita ryhmän tarpeiden ja toiveiden mukaisesti. Tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden kielitaidon eri osa-alueita, eritoten ylioppilaskoetta ajatellen.

SUORITUS: Suoritusmerkintä. Pääsääntöisesti ei itsenäistä suoritusta.

ENA10 New Horizons (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Anglosaksisten maiden yhteiskuntarakenne, ihmiset, historia ja kulttuuri laaja-alaisesti nähtynä. Mahdollista suorittaa esim. hyväksilukemalla ulkomailla suoritettu kielikurssi.

SUORITUS: Suoritusmerkintä. Vain itsenäinen suoritus mahdollinen.

ENA11 New times? News time! (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojakson tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden kirjoitustaitoa monipuolisesti. Tehdään yhdessä erilaisia tuotoksia englanniksi. Tutustutaan erilaisiin medioihin ja mahdollisuuksien mukaan käytetään niitä apuna. Sisällöt määräytyvät opiskelijoiden mielenkiintojen mukaisesti. Suoritusmerkintä perustuu aktiiviseen osallistumiseen ja tuottamiseen.

SUORITUS: Suoritusmerkintä. Ei itsenäistä suoritusta.

ENA12 Play it again Sam (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojakson tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden osaamista jo opettujen sisältöjen suhteen. Kerrataan yläkoulun englannin keskeisimpiä sisältöjä, painopiste peruskieliopissa. Suositellaan kaikille englannin opinnoissaan välttävästi ja tyydyttävästi menestyneille.

SUORITUS: Suoritusmerkintä. Pääsääntöisesti ei itsenäistä suoritusta.

ENA13 Ihmisiä ja hiiriä (1op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojakso on oppiainerajat ylittävä kokonaisuus, joka jakaantuu kahteen osaan. Englannin osuuteen kuuluu englanninkielisen romaanin lukeminen ja sen sisällön ja teemojen monipuolinen syvempi tutkiminen. Psykologian tunneilla tarkastellaan romaanin sisältöä psykologian mielenkiintojen mukaan - psykologinen testaaminen, asenteet vähemmistöihin, tieteen etiikka, identiteetti, seksuaalisuus, toiseuden kohtaaminen jne.

SUORITUS: Suoritusmerkintä. Ei itsenäistä suoritusta.

SAA Saksa, A-oppimäärä

SAA01 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävänä on avata lukion kieltenopiskelun tavoitteita suhteessa jatkuvaan oppimiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin muutosten monikielisessä maailmassa. Moduuli totuttaa opiskelijaa lukion kieltenopiskeluun, jossa kohdekieltä käytetään mahdollisimman paljon. Tehtävänä on kehittää opiskelijan kielitietoisuutta ja kieli-identiteettiä sekä itse- ja vertaisarviointitaitoja sekä vahvistaa opiskelijan ja ryhmän hyvinvointiosaamista.

SUORITUS: Numerojärjestys, itsenäinen suoritus mahdollinen. Arvosana.

SAA02 Kieli globaalissa maailmassa ja vuorovaikutusosaaminen (3 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävänä on tarkastella kohdekieltä globaaliosaamisen näkökulmasta. Tehtävänä on myös tarkastella, miten kieli ja kielitaito vaikuttavat eettisesti kestävään toimintaan kaikessa viestinnässä. Moduulissa avataan rakentavan vuorovaikutuksen (mediaatio) käsitettä keskeisenä kielitaidon osa-alueena. Moduulissa harjaannutetaan vuorovaikutusta kieli- ja kulttuurirajoja ylittävissä tilanteissa.

SUORITUS: Numerojärjestys, itsenäinen suoritus mahdollinen. Arvosana.

SAA03 Kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä (2 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävänä on syventää kulttuurista ymmärrystä. Moduulissa tarkastellaan kielten ja kulttuurien moninaisuutta sekä arvoja ja merkityksiä, jotka välittyvät kulttuurin kautta yksilölle ja yhteisölle. Taiteiden merkitystä tarkastellaan niiden vaikuttavuuden kautta. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään muita opintoja tai oppimisympäristöjä sekä elämänpiirejään. Opintoihin voidaan sisällyttää laajahko luovan ilmaisun tuotos.

SUORITUS: Numerojärjestys, itsenäinen suoritus mahdollinen. Arvosana.

SAA04 Kieli vaikuttamisen välineenä (2 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävänä on kehittää ajattelu- ja opiskelutaitoja harjoittelemalla kriittisiä luku- ja tiedonhankintataitoja sekä niihin pohjautuvia soveltamisen ja tuottamisen taitoja. Moduulissa tarkastellaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja demokratian rakentumista kohdekielellä kielellisesti, kulttuurisesti ja katsomuksellisesti monimuotoisessa maailmassa.

SUORITUS: Numerojärjestys, itsenäinen suoritus mahdollinen. Arvosana.

SAA05 Kestävä tulevaisuus ja tiede (2 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan tiedonhankinnan taitoja, erityisesti lähteen luotettavuuden tarkastelun näkökulmasta, ja vahvistaa hänen tekstin tulkitsemisen ja tuottamisen taitojaan. Tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan taitoja esittää kysymyksiä ja etsiä vastauksia tai hahmotella ratkaisuja itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä.

SUORITUS: Numerojärjestys, itsenäinen suoritus mahdollinen. Arvosana.

SAA06 Kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä (2 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävänä on syventää opiskelijan käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana muuttuvassa maailmassa. Moduulissa pohditaan jatko-opinto- ja urasuunnitelmia sekä työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa.

SUORITUS: Numerojärjestys, itsenäinen suoritus mahdollinen. Arvosana.

SAA07 Ympäristö ja kestävä elämäntapa (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tehtävänä on valmistaa opiskelija maailmankansalaiseksi, jolla on tietoa, taitoa ja tahtoa osallistua keskusteluihin globaaleista ympäristökysymyksistä. Näkökulmia tarkastellaan opiskelijan omasta elinpiiristä käsin, mutta moduulissa tutustutaan myös kansainvälisten organisaatioiden tapoihin käsitellä kestävään elämäntapaan liittyviä kysymyksiä.

SUORITUS: Numerojärjestys, itsenäinen suoritus mahdollinen. Arvosana.

SAA08 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tehtävänä on harjaannuttaa opiskelijan monipuolista suullista kielitaitoa, jota tarvitaan kansainväliseen toimijuuteen, sekä tarjota opiskelijalle jatkuvan oppimisen välineitä oman suullisen kielitaidon kehittämiseksi. Tehtävänä on myös vahvistaa neuvottelemisen taitoja sekä toisen arvostamista ja huomioon ottamista. Moduuliin sisältyy Opetushallituksen tuottaman suullisen kielitaidon kokeen tai erillisen ohjeistuksen mukaisten näyttöjen suorittaminen.

SUORITUS: Numerojärjestys. Pääsääntöisesti suoritus vain moduulille osallistumalla. Arvosana, joka perustuu sekä moduulin aikana kerättävään näyttöön että moduulin päätteeksi pidettävään suullisen kielitaidon kokeeseen. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

SAA09 Noch einmal (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Kertausmoduuli ylioppilaskirjoituksia varten. Moduulissa kerrataan rakenteita ja harjoitellaan erilaisia kirjallisia tuotoksia. Sanavarastoa ja taitoa ymmärtää vaativiakin tekstejä laajennetaan mm. tutustumalla erilaisiin saksankielisiin verkkolehtiin.

SUORITUS: SA7: jälkeen. Suoritusmerkintä.

RUB1 Ruotsi, B1-oppimäärä

RUB11 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävä on johdattaa ja motivoida opiskelijaa lukion toisen kotimaisen kielen opintoihin ja kasvattaa opiskelijan tietoisuutta omasta kieli- ja kulttuuritaustastaan vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa. Moduulin tehtävänä on myös vahvistaa opiskelijan tietoisuutta ruotsin kielen taustasta, historiasta ja asemasta Suomessa sekä ohjata opiskelijaa löytämään ruotsin kielen vaikutuksesta kertovia kielellisiä ja kulttuurisia piirteitä omasta arjesta ja yhteiskunnasta.

SUORITUS: Moduuli arvioidaan arvosanalla, joka perustuu kokeeseen sekä annettuihin muihin näyttöihin. Moduulit suoritetaan pääsääntöisesti numerojärjestyksessä. Itsenäinen suoritus mahdollinen.

RUB12 Ruotsin kieli arjessani (3 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävänä on kannustaa opiskelijaa käyttämään ruotsia rohkeasti ja kehittämään omia vuorovaikutustaitojaan eri tilanteissa. Tavoitteena on esimerkiksi oppia kertomaan ruotsiksi omasta elämästään, ihmissuhteistaan ja lähiympäristöstään eri tilanteissa sekä kehittää keskustelu- ja kuuntelutaitojaan ruotsiksi.

SUORITUS: Moduuli arvioidaan arvosanalla, joka perustuu kokeeseen sekä annettuihin muihin näyttöihin. Moduulit suoritetaan pääsääntöisesti numerojärjestyksessä. Itsenäinen suoritus mahdollinen.

RUB13 Kulttuuri ja mediat (2 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja ruotsinkielisiä medioita hyödyntäen. Moduulin tavoitteena on, että opiskelija tuntee suomenruotsalaisia, ruotsalaisia ja muita pohjoismaisia kulttuuri-ilmiöitä, tuntee ruotsinkielisiä medioita, osaa hyödyntää ruotsinkielisiä lähteitä tiedonhaussa sekä pystyy seuraamaan ruotsinkielisiä uutistekstejä ja ymmärtää pääasiat niistä.

SUORITUS: Moduuli arvioidaan arvosanalla, joka perustuu kokeeseen sekä annettuihin muihin näyttöihin. Moduulit suoritetaan pääsääntöisesti numerojärjestyksessä. Itsenäinen suoritus mahdollinen.

RUB14 Ympäristömme (2 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa ja erilaisten tekstien tulkitsemis- ja tuottamistaitoja hyödyntäen erilaisia oppimisympäristöjä. Moduulissa tutustutaan erilaisiin tekstityyppeihin. Harjoitellaan erityisesti kirjallista tekstintuottamistaitoa, esimerkiksi mielipiteen ilmaisua ja tutustutaan ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin aiheisiin.

SUORITUS: Moduuli arvioidaan arvosanalla, joka perustuu kokeeseen sekä annettuihin muihin näyttöihin. Moduulit suoritetaan pääsääntöisesti numerojärjestyksessä. Itsenäinen suoritus mahdollinen.

RUB15 Opiskelu- ja työelämä (2 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tehtävänä on, että opiskelija tutustuu mahdollisuuksiin opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä ja tutustuu pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön. Keskeisinä sisältöinä esimerkiksi opiskelu, ammatit ja työelämä opiskelijan ja yhteiskunnan näkökulmasta, tulevaisuuden suunnitelmat sekä vuorovaikutustilanteet ja tekstit, jotka liittyvät jatko-opiskeluun ja työelämään.

SUORITUS: Moduuli arvioidaan arvosanalla, joka perustuu kokeeseen sekä annettuihin muihin näyttöihin. Moduulit suoritetaan pääsääntöisesti numerojärjestyksessä. Itsenäinen suoritus mahdollinen.

RUB16 Viesti ja vaikuta puhuen (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulissa syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Moduulissa kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsitellyjä aihepiirejä.

SUORITUS: Suositellaan suoritettavaksi pakollisten moduulien jälkeen. Moduulin lopuksi suoritetaan suullisen kielitaidon koe, josta annetaan erillinen todistus. Itsenäinen suoritus ei käytännössä mahdollista. Moduulin suorituksesta annettava arvosana määräytyy suullisen kokeen ja moduulin aikana annettujen muiden näyttöjen perusteella.

RUB17 Kestävä elämäntapa (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tehtävänä on syventää oppimäärän pakollisten moduulien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet. Tavoitteena syventää taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille sekä laajentaa sosiaalisen median tuntemusta käyttäen ruotsin kieltä.

SUORITUS: Moduuli arvioidaan arvosanalla, joka perustuu kokeeseen sekä annettuihin muihin näyttöihin. Moduulit suoritetaan pääsääntöisesti numerojärjestyksessä. Itsenäinen suoritus mahdollinen.

RUB18 Lite bättre - abisvenska (2 op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojakson tavoitteena on kerrata ruotsin b-oppimäärän kieliopin keskeiset asiat ja laajentaa sanavarastoa ylioppilaskirjoituksiin osallistumista varten. Opintojaksolla harjoitellaan keskipitkän ruotsin ylioppilaskokeessa tarvittavia taitoja: kielioppia, tekstin- ja kuullunymmärtämistä (sanaston laajentaminen) sekä lyhyiden viestinnällisten tehtävien kirjoittamista. Lopuksi pidetään kirjoituksiin valmentava preliminäärikoe.

SUORITUS: Hyväksytystä suorituksesta suoritusmerkintä. Suositellaan suoritettavaksi pakollisten moduulien jälkeen ennen ylioppilaskirjoituksia. Itsenäinen suoritus mahdollinen vain erittäin painavista syistä.

SAB3 Vieraat kielet, saksa B3-oppimäärä

SAB31 "Guten Tag" (Perustason alkeet 1) (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tehtävänä on motivoida pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen kielenopiskeluun sekä vahvistaa opiskelijan mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuureja kohtaan. Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan kohdekielellä aktiivisesti, monenlaisia alkeiskielitaitoa kompensoivia vuorovaikutusstrategioita käyttäen.

SUORITUS: Arvosana

SAB32 "Mir geht's gut" (Perustason alkeet 2) (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa vuorovaikutustilanteissa ja hyödyntämään kieltä väylänä omien mielenkiinnon kohteiden pariin, myös maailmankuvan laajentamiseksi.

SUORITUS: Arvosana

SAB33 "Viel Spaß!" (Perustason alkeet 3) (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa muodostamaan kokonaisnäkemys perustason alkeisvaiheesta ja edistymisestä kohdekielen opinnoissa. Tarvittaessa huomiota kiinnitetään B2-oppimäärää peruskoulun puolella opiskelleen opiskelijan opintojen aloittamiseen.

SUORITUS: Arvosana

SAB34 "Finnland und Deutschland" (Perustaso 1) (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelijaa hyödyntämään kohdekieltä tiedonhankinnan välineenä. Moduulissa vahvistetaan opiskelijan kansainvälisyysvalmiuksia ja rohkaistaan opiskelijaa toimimaan oman kulttuurinsa lähettiläänä.

SUORITUS: Arvosana

SAB35 "Das Leben ist schön!" (Perustaso 2) (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tehtävänä on tarjota opiskelijalle välineitä ilmaista kohdekielellä tuntemuksiaan ja mielipiteitään. Moduulissa harjoitellaan vuorovaikutuksen ylläpitoa ja aktiivisen kuuntelun taitoa.

SUORITUS: Arvosana

SAB36 "Kultur, Kultus!" (Perustaso 3) (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tehtävänä on ohjata opiskelija kielialueen kulttuurisesti ja historiallisesti keskeisten aiheiden pariin. Moduulissa rohkaistaan opiskelijaa käyttämään kohdekieltä itselle kiinnostavia kulttuuriaihteita tutkiessa. Moduulin aikana opiskelija tekee oman kohdekielisen tuotoksen.

SUORITUS: Arvosana

SAB37 "Studium und Arbeit" (Perustaso 4) (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tehtävänä on vahvistaa opiskelijan itsetuntoa kielenkäyttäjänä tarjoamalla mahdollisuuksia pohtia ja harjoitella kieltä erilaisissa jatko-opintoihin ja työelämään liittyvissä tilanteissa.

SUORITUS: Arvosana

SAB38 "Unser Welt" (Perustaso 5) (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tehtävänä on rohkaista opiskelijaa lukemaan ja tulkitsemaan oman kielitaitonsa mukaisesti eri tasoisia ja pituisia tekstejä. Moduulissa vahvistetaan tekstien tulkitsemiseen tarvittavia strategioita ja syvennetään taitoa tuottaa kieltä vuorovaikutustilanteen edellyttämällä tavalla ottaen huomioon viestin vastaanottaja.

SUORITUS: Arvosana

SAB39 Kansainvälinen toiminta (2 op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojaksolla vahvistetaan opiskelijan mielenkiintoa toimia kulttuurisesti ja kielellisesti moninaisissa ympäristöissä.

SUORITUS: Suoritusmerkintä osallistumisesta kansainväliseen toimintaan ja siitä raportointi yhdessä sovitulla tavalla.

SAB310 Viesti puhuen ja kirjoittaen (2 op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojaksolla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

SUORITUS: Suoritusmerkintä

MAY Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus

MAY0 Matematiikan perusteet (2 op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Suoritetaan yhdessä moduulin MAY01 kanssa peräkkäisten periodien aikana. Lukiomatematiikassa tarvittavien aiheiden kertausta ja syventämistä.

SUORITUS: Suoritusmerkintä, joka kirjataan opintojaksolle MAY0L, jos olet valinnut matematiikan lyhyen oppimäärän tai MAY0P, jos olet valinnut matematiikan pitkän oppimäärän.

MAY01 Luvut ja yhtälöt (2 op)

PAKOLLINEN: Suoritetaan yhdessä opintojakson MAY0 kanssa peräkkäisten periodien aikana.

Lukiomatematiikassa tarvittavien aiheiden kertausta ja syventämistä. Moduulin aikana opiskelija valitsee matematiikassa joko pitkän tai lyhyen oppimäärän.

SUORITUS: Arvosana, joka kirjataan moduulille MAY01L, jos olet valinnut matematiikan lyhyen oppimäärän tai MAY01P, jos olet valinnut matematiikan pitkän oppimäärän.

MAB Matematiikan lyhyt oppimäärä

MAB02 Lausekkeet ja yhtälöt (2 op)

PAKOLLINEN: Käytetään ensimmäisen ja toisen asteen polynomeja arjen ongelmien ratkaisemiseen. Ensimmäisen ja toisen asteen yhtälöiden muodostaminen, tulkitseminen ja ratkaiseminen. Tutustutaan lukujonoihin.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

MAB03 Geometria (2 op)

PAKOLLINEN: Ratkotaan arjen geometrisia ongelmia suorakulmaisten kolmioiden, trigonometrian ja Pythagoraan lauseen avulla. Keskitytään lähinnä kulmien, pituuksien, alojen ja tilavuuksien määrittämiseen.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

MAB04 Matemaattisia malleja (2 op)

PAKOLLINEN: Opitaan kuvaamaan erilaisia matemaattisia malleja käyttäen reaali maailman ilmiöiden säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia. Tutustutaan lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltamiseen sekä potenssi- ja eksponenttiyhtälön ratkaisemiseen.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

MAB05 Tilastot ja todennäköisyys (2 op)

PAKOLLINEN: Opitaan lukemaan ja laatimaan tilastollisia aineistoja. Perehdytään todennäköisyyslaskennan perusteisiin.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

MAB06 Talousmatematiikan alkeet (1 op)

PAKOLLINEN: Tutustutaan talouselämässä käytettyihin käsitteisiin ja opitaan kuvaamaan talouselämän asioiden kehittymistä. Syvennetään prosenttilaskennan taitoja.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

MAB07 Talousmatematiikka (1 op)

PAKOLLINEN: Kehitetään matemaattisia valmiuksia hoitaa oman talouden suunnittelua, yrittäjyyttä, resurssien riittävyttä sekä kannattavuutta lukujonojen sekä erilaisten matemaattisten mallien avulla.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

MAB08 Matemaattinen analyysi (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Tutkitaan funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin. Opitaan derivaatan käyttö polynomifunktion kulkua tutkittaessa sekä muutosnopeuden ja ääriarvojen määrittämisessä.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

MAB09 Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Syvennetään ja monipuolistetaan tilastojen käsittelytaitoja. Tutustutaan erilaisiin tilastollisiin jakaumiin, tunnuslukuihin, luottamusväliin ja virhemarginaaliin.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

MAB10 Lyhyen matematiikan kertaus (2 op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Kerrataan pakollinen oppimäärä. Suositellaan suoritettavaksi ennen ylioppilaskirjoituksia.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

MAB11 Päässä lasku- ja matikkaohjelmistotaito (2 op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojaksossa valmistaudutaan ylioppilaskirjoitusten A-osaan. Kehitetään päässä laskutaitoa tutustumalla erilaisiin päässä laskuteknikoihin. Tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden laskurutiinia.

SUORITUS: Suoritusmerkintä. Ei itsenäistä suoritusta.

MAA Matematiikan pitkä oppimäärä

MAA02 Funktiot ja yhtälöt 1 (3 op)

PAKOLLINEN: Oppii laskemaan potensseilla ja polynomeilla, ratkaisemaan polynomifunktioiden avulla muodostettuja yhtälöitä ja epäyhtälöitä, sekä toimimaan vastaavasti myös rationaalifunktiolla.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

MAA03 Geometria (2 op)

PAKOLLINEN: Suorien ja janojen väliset kulmat, suorien, kolmioiden ja ympyröiden geometriaa ja trigonometriaa, avaruuskappaleiden geometriaa. Tietokoneavusteiset ohjelmistot.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

MAA04 Analyttinen geometria ja vektorit (3 op)

PAKOLLINEN: Opetellaan käsittelemään tasokoordinaatistossa esitettäviä geometrisiä kuvioita. Opetellaan suoran, ympyrän ja paraabelin käyrien ominaisuuksien laskemista yhtälöillä. Lisäksi opetellaan itseisarvojen käsittelyä, yhtälöryhmien soveltamista ja niiden ratkaisua. Vektorien perusteet ja laskutoimitukset.

SUORITUS: Arvosana. Moduulien numerojärjestys eikä mielellään itsenäistä suoritusta.

MAA05 Funktiot ja yhtälöt 2 (2 op)

PAKOLLINEN: Tutustutaan uusiin funktioihin (sini-, kosini-, eksponentti- ja logaritmifunktiot). Laajennetaan kulman käsitettä ja sovelletaan sitä yksikköympyrään. Tutustutaan sinin ja kosinin jaksollisiin ominaisuuksiin. Murtopotenssit ja juuret. Eksponentti- ja logaritmifunktiot, niiden yhtälöt ja funktioiden ominaisuudet.

SUORITUS: Arvosana. Moduulien numerojärjestys eikä mielellään itsenäistä suoritusta.

MAA06 Derivaatta (3 op)

PAKOLLINEN: Polynomi- ja rationaalifunktioiden analysointia. Yhtälöiden ja epäyhtälöiden muodostaminen ja ratkaiseminen. Uusina käsitteinä raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta. Niiden avulla tutkitaan funktioiden arvojen muuttumista, funktion käyttäytymistä ja sovelletaan uusia taitoja ääriarvotehtäviin.

SUORITUS: Arvosana. Moduulien numerojärjestys eikä mielellään itsenäistä suoritusta.

MAA07 Integraalilaskenta (2 op)

PAKOLLINEN: Opitaan integroinnin perusidea ja sen suhde derivointiin. Opetellaan tapoja määrittää integraalifunktio annetuille alkeisfunktioille. Sovelletaan integroinnin periaatetta geometrisissa ongelmissa ja tutkitaan sillä funktion ominaisuuksia.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

MAA08 Tilastot ja todennäköisyys (2 op)

PAKOLLINEN: Tutustutaan tilastolaskennan alkeisiin ja opetellaan lukemaan kaavioita, tekemään niitä ja opetellaan laskemaan tilastojen tunnuslukuja. Sovelletaan opittua myös kahden muuttujan jakaumiin ja käsitellään muuttujien välisiä riippuvuuksia. Todennäköisyyksien määrittäminen klassisella tavalla alkeistapauksia laskemalla (myös permutaatiot ja kombinaatiot) sekä todennäköisyyksien laskusäännöt. Sovelletaan taitoja todennäköisyysjakaumiin, joista esimerkkinä on binomijakauma.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

MAA09 Talousmatematiikka (1 op)

PAKOLLINEN: Opetellaan soveltamaan eräitä yhteiskuntaopin talousmoduulilla käsiteltyjä asioita matemaattisesti. Pääpaino on resurssien riittävyys-, taloudellinen suunnittelu- ja yrittäjyydessä kannattavuuslaskelmat. Aihepiirit: aritmeettinen- ja geometrinen lukujono, korkolaskenta, talletukset, lainat.

SUORITUS: Arvosana. Moduulien numerojärjestys eikä mielellään itsenäistä suoritusta.

MAA10 3D-geometria (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Syvennetään tilageometrian ja vektorilaskennan taitoja. Geometrian kulman, pisteen, suoran ja tason esittäminen tilageometriassa. Vektorit tilageometriassa. Derivaatan ja integraalin soveltaminen tilageometriassa. Kahden muuttujan funktiot ja pinta tilageometriassa.

SUORITUS: Arvosana. Moduulien numerojärjestys eikä mielellään itsenäistä suoritusta.

MAA11 Algoritmit ja lukuteoria (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Tutustutaan algoritmien käsitteeseen, vuokaavioihin ja niiden ohjelmointiin. Logiikan perusteet, totuuslauseiden konnektiivit ja totuusarvot, Eukleideen algoritmi ja aritmetiikan peruslause.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

MAA12 Analyysi ja jatkuva jakauma (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Opitaan analyysin peruskäsitteet: paloittaiset funktiot, monotonisuus, käänteisfunktio, jatkuvuus, derivoituvuus, raja-arvo äärettömyydessä, epäoleelliset integraalit ja jatkuvat jakaumat.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

MAA13 Pitkän matematiikan kertaus (2 op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Kertaamme pakollisen matematiikan aihealueita käytettävän ajan puitteissa oppilaiden toiveita painottaen. Tavoitteena on parempi kokonaiskuva pitkän matematiikan sisällöstä sekä omien taitojen vahvistaminen ja tietojen laajentaminen. Päähuomio on ylioppilaskokeisiin valmistautuminen.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

MAA14 Päässä-lasku- ja matikkaohjelmistotaito

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojaksossa valmistaudutaan ylioppilaskirjoitusten A-osaan, joka tehdään ilman laskinta. Kehitetään päässä-laskutaitoa tutustumalla erilaisiin päässä-laskuteknikoihin. Tavoitteena on vahvistaa opiskelijoiden laskurutiinia. Samalla opetellaan B-osiota varten matematiikkaohjelmistojen käyttötapoja. Tavoitteena on vahvistaa erilaisten laskuvaiheiden suoritusta sähköisesti.

SUORITUS: Suoritusmerkintä. Ei itsenäistä suoritusta.

Huom. Matematiikan **oppimäärää vaihdettaessa pitkistä lyhyeen** suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavasti: MAA02 → MAB02, MAA03 → MAB03, MAA06 → MAB08 ja MAA08 → MAB05 ja MAA09 → MAB07.

BI   Biologia

BI01 Elämä ja evoluutio (2op)

PAKOLLINEN: Moduulissa perehdytään elämän edellytyksiin ja kaikille eliöille tunnusomaisiin piirteisiin. Moduulissa tutustutaan myös biologian tapaan hankkia ja kuvata tietoa sekä biologiaan osana luonnontieteellistä ajattelua. Keskeinen näkökulma moduulissa on evoluutio ja sen merkityksen ymmärtäminen.

SUORITUS: Numeroarviointi

BI02 Ekologian perusteet (1op)

PAKOLLINEN: Moduuli tarkastelee ekologian perusteita ja elämän monimuotoisuutta. Moduuli suoritetaan samassa opintojaksossa BI3-moduulin kanssa.

SUORITUS: Numeroarviointi

BI03 Ihmisen vaikutukset ekosysteemissä (1op)

PAKOLLINEN: Moduulin keskeisinä teemoina ovat ympäristöongelmat Suomessa ja muualla maailmassa. Moduulissa tutustutaan ekologiseen tutkimukseen ja sen soveltamiseen ekosysteemien ja monimuotoisuuden suojelussa. Moduuli suoritetaan samassa opintojaksossa BI2-moduulin kanssa.

SUORITUS: Numeroarviointi

BI04 Solu ja perinnöllisyys (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulissa tarkastellaan tumallisen solun rakennetta, toiminnan ohjaamista, solujen lisääntymistä ja periytymisen perusteita. Solujen toimintoja havainnollistetaan kokeellisella työskentelyllä.

SUORITUS: Numeroarviointi

BI05 Ihmisen biologia (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulissa perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen elintoiminnot ja lisääntyminen. Moduulissa tarkastellaan ihmiselimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.

SUORITUS: Numeroarviointi

BI06 Biotekniikka ja sen sovellukset (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen sovellusten kehittämisessä niin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa kuin luonnonvarojen kestävä kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geeniteknikan ja mikrobiologian erilaiset sovellukset. Moduulissa esitellään uusimpia biotekniikan sovelluksia nopeasti kehittyvällä alalla.

SUORITUS: Numeroarviointi

BI07 Kertaus (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojakson aikana kerrataan kaikkien biologian opintojaksojen sisältöjä yleisesti ja opiskelijoiden toiveiden mukaisesti painottaen. Opintojaksolla harjoitellaan lisäksi monipuolisesti YO-kokeisiin vastaamista sekä arvioidaan omaa osaamista ja oppimisprosessia ylioppilaskokeita silmällä pitäen.

SUORITUS: Suoritusmerkintä, opintojakso voi vaikuttaa vain korottavasti biologian arvosanaan.

GE Maantiede

GE01 Maailma muutoksessa (2op)

PAKOLLINEN: Moduuli perehdyttää opiskelijan muuttuvan maailman ja sen alueellisten ongelmien tarkasteluun. Moduulin aikana seurataan ajankohtaisuutisointia eri puolilta maailmaa ja hahmotetaan globaaleja riskialueita sekä luonnonriskien, ympäristöriskien että ihmiskunnan riskien kannalta. Moduuli käsittelee myös eri puolilla maailmaa tapahtuvaa myönteistä kehitystä ja mahdollisuuksia hillitä, varautua, ennakoida sekä sopeutua riskeihin. Keskeisiä näkökulmia ovat ekososiaalinen kestävyys, kiertotalous ja globaalit kehityskysymykset.

SUORITUS: Numeroarvosana

GE02 Sininen planeetta (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulissa tarkastellaan luonnonmaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Moduulissa tutustutaan luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomedialla hyväksi käyttäen tulkitsemaan luonnonmaisemia ja niiden syntyä. Moduuli perehdyttää luonnonmaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

SUORITUS: Numeroarvosana

GE03 Yhteinen maailma (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulissa tarkastellaan ihmismaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana on luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta. Moduulissa tutustutaan ihmismaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomedialla hyväksi käyttäen tulkitsemaan ihmistoiminnan jäsentymistä maapallolla. Moduuli perehdyttää ihmismaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

SUORITUS: Numeroarvosana

GE04 Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduuli perehdyttää aiemmilla kursseilla hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia moduulissa ovat osallistuva suunnittelu, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

SUORITUS: Numeroarvosana

GE05 Maailma kartalla (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojakso keskittyy ajankohtaisiin globaaleihin ja paikallisiin ongelmiin, joiden taustalla on selkeitä maantieteellisiä taustoja. Karttojen tulkitseminen ja tekeminen on tärkeä osa moduulia, joka samalla kertaa lukion muiden moduulien sisältöä. Voidaan toteuttaa yhdessä HI07-opintojakson kanssa.

SUORITUS: Suoritusmerkintä, opintojakso voi vain korottaa maantieteen arvosanaa.

FY Fysiikka

FY01 Fysiikka luonnontieteenä (1 op)

PAKOLLINEN: Tutustutaan fysiikkaan kokeellisena luonnontieteenä, jossa mitattavien suureiden avulla luodaan ilmiöstä malleja. Tutustutaan tietotekniseen ohjelmistoon ja mittaamisen tarkkuuteen. Sovelletaan liikeilmiöiden, tiheyden ja putoamiskiiktyvyyden mittauksissa.

SUORITUS: Arvosana, ei itsenäistä suoritusta

FY02 Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta (1 op)

PAKOLLINEN: Tutustutaan energian säilymlakiin, energiatalouden perusteisiin, energian muuntamiseen, siirtämiseen ja hyötysuhteeseen. Käsitellään erityyppisiä energialähteitä.

SUORITUS: Arvosana, ei itsenäistä suoritusta

FY03 Energia ja lämpö (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Lämmön ja energian vaikutuksia arjessa, ympäristössä, luonnossa ja teknologiassa. Mekaaninen työ. Termodynaamisten systeemien ominaisuuksia aineessa: paine, lämpölaajeneminen, olomuodot, ilmankosteus, energian siirtyminen ja siirtäminen ja lämmön tuottaminen.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

FY04 Voima ja liike (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Tutustumme voimiin ja vuorovaikutuksiin, energian- ja liikemäärän säilymlakeihin, jotka ovat voimassa aina. Niiden avulla tutkimme, miten voima ja liike liittyvät toisiinsa ja opettelemme arkipäivän ilmiöiden matemaattista ja fysikaalista käsittelyä. Opettelemme kuvaamaan luonnon vuorovaikutuksia voimakuvioin ja kuvaajien avulla.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

FY05 Jaksollinen liike ja aallot (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Tutustumme mekaniikassa havaittaviin värähtelyihin ja aaltoihin ja sovellamme niiden ominaisuuksia äänen värähtelyihin. Tutkimme aaltoliikkeen ominaisuuksiin erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Huomataan värähtely- ja pyörimisliikkeiden vastaavuuksia ja pohditaan gravitaatiota.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

FY06 Sähkö (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Sähkön ilmenemismuotoja ja sähköisten tapahtumien seurauksia: sähkökentät, Coulombin laki, jännite- ja virtalait ja sähköenergia. Mittaaminen, suureyhtälöillä laskeminen, tutustuminen sähköpiirien elektronisiin komponentteihin.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

FY07 Sähkömagnetismi ja valo (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Kestomagnetismin ilmiöitä, sähkön ja magnetismin väliset vuorovaikutukset, induktio ja Lenzin laki. Sovelluksena on sähköenergian tuottaminen ja jakelu. Sähkömagneettiset aallot, valo-opin perusteet sekä interferenssi, diffraktio ja polarisaatio.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

FY08 Aine, säteily ja kvanttuminen (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Modernissa fysiikassa kvanttimekaaniset hiukkasfysiikan ilmiöt, kosmiset ilmiöt ja atomifysiikan ilmiöt. Tietoja sovelletaan ydinenergian ja säteilyturvallisuuden aihepiirissä.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

FY09 Fysiikan kertaus (2 op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Kerrataan fysiikan ylioppilaskirjoituksissa tarvittavien moduulien 1-8 aiheita. Sovelletaan fysikaalisia tehtäviä sähköisillä vastausmenetelmillä.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

FY10 Tähtitiede (2 op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojaksossa tutustutaan aurinkokunnan ja maailmankaikkeuden rakenteisiin, ilmiöihin ja tutkimustuloksiin. Työtapoina ovat opetus, keskustelut, työt ja omat tehtävät. Käymme tähtitornissa, jos valaistus- ja sääolot sen sallivat.

SUORITUS: Suoritusmerkintä. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

FY11 Tutki luontoa: fysiikan opintojakso (1 op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Fysiikan työopintojaksossa hyödynnetään koulun ja henkilökohtaisia työvälineitä fysikaalisissa ja monitieteellisissä tutkimus- ja kokeilutehtävissä.

SUORITUS: Suoritusmerkintä. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

KE Kemia

KE01 Kemia ja minä (1op)

PAKOLLINEN: Tutustutaan kemian perusteisiin arjen ja yhteiskunnan näkökulmasta. Opitaan aineiden ominaisuuksia sekä jaksollisen järjestelmän käyttöä päättelyn apuna. Tutustutaan kokeelliseen työskentelyyn ja työturvallisuuteen.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

KE02 Kemia ja kestävä tulevaisuus (1op)

PAKOLLINEN: Tutustutaan kemian merkitykseen kestäväen elämäntavan edistämisen ja ympäristösuojelun näkökulmasta. Sovelletaan aineen rakenteen malleja aineen ominaisuuksien vertailussa.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

KE03 Molekyylit ja mallit (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Hiilen yhdisteiden teoriaa ja käyttöä jokapäiväisen elämämme ilmiöissä. Kemiallisen analyysin perusteet ja laskentamenetelmien soveltamista ongelmaratkaisuun.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

KE04 Kemiallinen reaktio (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Tutustutaan kemiallisten reaktioiden moninaisuuteen ja merkitykseen elinympäristössämme. Tutustutaan epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioihin ja niiden sovelluksiin. Opitaan kirjoittamaan ja tasapainottamaan reaktioyhtälöitä.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

KE05 Kemiallinen energia ja kiertotalous (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Tutustutaan kemialliseen energiaan ja energian varastointi- ja hyödyntämistapoihin. Opitaan sähkökemian keskeisiä periaatteita.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

KE06 Kemiallinen tasapaino (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Kemian merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa. Tutustutaan kemiallisiin tasapainoreaktioihin jokapäiväisen elämän, ympäristön, yhteiskunnan ja teknologian ilmiöissä.

SUORITUS: Arvosana. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

KE07 Kemian kertaus (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Kerrataan kemian oppimäärä. Suositellaan suorittamaan ennen ylioppilaskoetta.

SUORITUS: Arvosana.

KE08 Tutki luontoa: kemian opintojakso (1 op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Kemian työopintojaksolla hyödynnetään koulun työvälineitä erilaisissa kemiaan liittyvissä tutkimustehtävissä ja laboratoriotöissä.

SUORITUS: Suoritusmerkintä. Ei mielellään itsenäistä suoritusta.

FI Filosofia

FI01 Johdatus filosofiseen ajatteluun (2op)

PAKOLLINEN: Mitä filosofia on, filosofisten kysymysten ja filosofisen ajattelun luonne filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin ongelmiin sovellettuna. Johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet ja niiden harjoittaminen suullisesti ja kirjallisesti. Keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen. Tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero. Tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa.

SUORITUS: Arvosana

FI02 Etiikka (2op)

PAKOLLINEN: Moraali ja sitä pohtiva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyve-, seuraus-, sopimus-, oikeus- ja velvollisuusetiikan perusteet. Moraalin luonne normijärjestelmänä ja sen ero juridisiin ja tapanormeihin perustuviin järjestelmiin, moraalinen relativismi. Filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta. Etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat. Eläimiä ja ympäristöä koskevia eettisiä kysymyksiä.

SUORITUS: Arvosana

FI03 Yhteiskuntafilosofia (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Yhteiskuntajärjestyksen ja yhteiskunnallisten instituutioiden olemassaolo ja oikeuttaminen: yksilö- ja yhteisökeskeiset teoriat yhteiskunnasta, yhteiskuntasopimusteoriat. Oikeudenmukaisuuden eri muodot, niiden perusteleminen ja soveltaminen. Vallan käsite ja muodot, vallan oikeuttaminen, demokratian muodot ja kilpailijat,

anarkismi. Työnjako, talous ja hyvinvointi, talouden toimintaperiaatteiden ja omistamisen oikeuttaminen. Poliittiset ihanteet ja niiden toteuttaminen: vapaus, tasa-arvo ja solidaarisuus; konservatismi, liberalismi ja sosialismi; kansallisvaltiot ja globaali näkökulma. Yhteiskunnalliset jännitteet ja ristiriidat sekä niiden ratkaiseminen: oikeusvaltio ja sen vaihtoehdot, yhteiskuntajärjestyksen luhistuminen. Sodan, sisällissodan, terrorin sekä holokaustin ja muut kansanvainot yhteiskuntafilosofisina ongelmina. Ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: sukupuolen rakentuminen, informaatioteknologia, kulttuurien kohtaaminen, kestävän tulevaisuuden rakentaminen.

SUORITUS: Arvosana

FI04 Totuus (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Metafysiikan keskeiset kysymykset ja käsitteet, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta ja todellisuuden perusrakenteesta. Olemassaolon kysymyksiä: muutos ja pysyvyys, oliot ja ominaisuudet, mahdollinen ja välttämätön, reaali ja virtuaali, Todellisuuden ilmeneminen ja hahmottaminen. Totuuden luonne ja totuusteoria. Tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen. Tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmät, tieteellinen päättely; ilmiön, tutkimusaineiston, mallin ja teorian käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde. Selittäminen ja tieto luonnon- ja ihmistieteissä sekä formaaleissa tieteissä: tietäminen ja ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta.

SUORITUS: Arvosana

PS   Psykologia

PS01 Toimiva ja oppiva ihminen (2op)

PAKOLLINEN: Tietoinen ja tiedostamaton psyykinen toiminta: ihmisen toimintaan vaikuttavat biologiset tekijät sekä perustieto hermoston toiminnasta, perustietoa tunteista ja motivaatiosta, kognitiivisten tulkintojen merkitys ihmisen toiminnassa, Sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutus ihmisen toimintaan, perustietoa sosiaalistumisesta ja normien omaksumisesta, esimerkkejä yksilön toimintaan vaikuttavista tilannetekijöistä. Perehtyminen johonkin valinnaiseen ilmiöön, kuten aggressiivisuus, jännittäminen, riippuvuudet, syömiskäyttäytyminen, sosiaalinen vuorovaikutus, onnellisuus tai rakkaus. Opiskelu ja oppiminen psykologian näkökulmista: oppimisen biologinen, kognitiivinen ja sosiokulttuurinen perusta, tehokkaat opiskelumenetelmät, motivaatio ja oppiminen. Psykologisen tiedon muodostuminen: psykologian tutkimuskohteet, arkitiedon ja tieteellisen tiedon ero, esimerkkejä psykologian tutkimusmenetelmistä.

SUORITUS: Arvosana

PS02 Kehittyvä ihminen (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Kehityksen osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät lapsuudessa ja nuoruudessa: fyysis-motorinen kehitys, kognitiivinen kehitys, emotionaalinen kehitys, psykososiaalinen kehitys, minuuden ja minäkäsityksen kehitys. Nuoruusiän psyykinen kehitys ja sen erityiset haasteet: ajattelun kehitys, identiteetin kehitys: henkilökohtainen, sosiaalinen ja kulttuurinen identiteetti, sukupuoli-identiteetti ja seksuaalisuuden kehittyminen, toiminnanohjauksen kehitys ja sen hermostollinen tausta. Kehityksen jatkuvuus elämänkaaren aikana: elämänkaaren käsite, kehitykseen vaikuttavien tekijöiden vuorovaikutus, jokin kehityksen jatkuvuutta selittävä teoria. Kehityksen tutkiminen. Kehitykseen vaikuttavat biologiset ja sosiokulttuuriset tekijät: hermoston kypsyminen, aivojen muovautuminen elämänkulun aikana,

perimän ja ympäristön vuorovaikutus, varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet, sosialisatio ja kulttuurierot kehityksessä

SUORITUS: Arvosana

PS03 Tietoa käsittelevä ihminen (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Kognitiivisen toiminnan periaatteita, kuten sisäiset mallit ja havaintokehä. Kognitiivisten toimintojen neuropsykologinen perusta. Kognitiivisen psykologian ja aivotutkimuksen tutkimusmenetelmiä. Havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti kognitiivisina perustoimintoina sekä niiden biologinen perusta. Jonkin valinnaisen korkeampitasoisen kognitiivisen toiminnon tarkasteleminen, esimerkiksi kieli, ongelmanratkaisu, päätöksenteko tai asiantuntijuus

SUORITUS: Arvosana

PS04 Tunteet ja mielenterveys (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Tunteiden muodostuminen ja vähintään yhden tunteen biologinen perusta, tunteet psykologisen tutkimuksen kohteena, tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus, tunteiden merkitys itseymmärryksen välineenä, psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen, uni ja nukkuminen hyvinvoinnin osatekijöinä, stressi, kriisit ja niistä selviytymisen keinot, keskeiset mielenterveyden ongelmat ja niiden hoito, mielenterveyden ongelmien syntyä selittäviä tekijöitä, sosiaalisen ympäristön merkitys yksilön hyvinvoinnille.

SUORITUS: Arvosana

PS05 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Persoonallisuuden määrittely, persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus, vähintään kaksi persoonallisuusteoriaa, persoonallisuuden selittämisen mallia tai näkökulmaa, kuten sosiokognitiivinen, psykodynaaminen tai humanistinen psykologia, temperamenttiteoria tai piirreteoria, yksilöllisten erojen tutkiminen, tilannetekijöiden ja ryhmäilmiöiden vaikutus yksilön toimintaan yhteisöissä ja sosiaalisissa verkostoissa, kulttuurin vaikutus persoonallisuuteen, vuorovaikutukseen ja yhteisölliseen toimintaan.

SUORITUS: Arvosana

PS06 Sosiaalipsykologian tutkimusopintopaketti (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Asenteiden tiedollinen, tunneperäinen ja toiminnallinen komponentti, asenteiden oppiminen ja merkitys minuuden ylläpidossa, perehtyminen opiskelijoita kiinnostaviin vähemmistöihin, erilaiset vuorovaikutus- ja kohtaamistilanteet

SUORITUS: Arvosana

PS07 Psykologian kertaopintopaketti (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Aiempien kuuden moduulin sisällöistä ne osat, joiden kertaamiseen on tarvetta. Ylioppilaskirjoituksiin valmentava opintopaketti.

SUORITUS: Suoritusmerkintä

PS08 Ihmisiä ja hiiriä (1op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintopaketti on oppiainerajat ylittävä kokonaisuus, joka jakaantuu kahteen osaan. Psykologian tunneilla (PS08) tarkastellaan romaanin sisältöjä psykologian mielenkiintojen mukaan: psykologinen testaaminen, asenteet kehitysvammaisiin, tieteen etiikka, identiteetti, seksuaalisuus, toiseuden kohtaaminen jne.

Psykologian osuudessa myös harjaannutaan kehitysvammaisuuteen ja älykkyyteen liittyvien psyykkisten ja sosiaalisten ongelmien tiedostamiseen.

Omien emotionaalisten valmiuksien edistäminen toiseuden kohtaamisessa.

SUORITUS: Suoritusmerkintä

HI Historia

HI01 Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa (2op)

PAKOLLINEN: Moduuli tarkastelee yksilön, yhteiskunnan ja luonnon välistä vuorovaikutusta eurooppalaisessa ja globaalissa kulttuuriympäristössä. Opetuksen näkökulma on nykyisyyden selittämisessä sekä historiallisten ilmiöiden pitkän aikavälin tarkastelussa. Moduulissa tutustutaan yhteiskunnallis-taloudellisten rakenteiden keskeisiin muutoksiin sekä sosiaali- ja ympäristöhistoriaan maanviljelyksen alusta nykyaikaan. Moduulissa harjoitellaan monipuolisen historiallisen lähdeaineiston hyödyntämistä.

SUORITUS: Arvosana.

HI02 Kansainväliset suhteet (2op)

PAKOLLINEN: Moduuli tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä ilmiöitä ja valtasuhteiden muutoksia 1900-luvun alusta nykypäivään. Moduulissa analysoidaan kansainvälistä politiikkaa erilaisten taloudellisten ja ideologisten mallien näkökulmista. Keskeisiä teemoja ovat kilpailun ja yhteistyön välinen jännite, tasapainon ja turvallisuuden tavoittelu sekä erilaisten poliittisten järjestelmien kilpailu. Moduulissa syvennetään tiedon hakemisen, analysoinnin ja tuottamisen taitoja sekä perehdytään kansainvälisiin suhteisiin liittyvien erityyppisten lähteiden tulkintaan ja arviointiin.

SUORITUS: Arvosana

HI30 Itsenäisen Suomen historia (2op)

PAKOLLINEN: Moduulin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehityslinjoja taustoineen autonomian ajan loppupuolelta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman kehittyminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä poliittiset, taloudelliset ja kulttuuriset murrokset. Moduulissa perehdytään Suomen historian erilaisiin lähteisiin, muuttuviin tulkintoihin ja historian tiedon käyttöön.

SUORITUS: Arvosana

HI04 Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulitarkastelee yhteiskunnallisen ajattelun, aatteiden ja ihmisoikeuksien kehittymistä sekä myyttisiä, uskonnollisia ja tieteellisiä maailmanselityksiä antiikista nykypäivään. Moduulissa perehdytään kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tieteeseen oman aikansa ilmentäjinä Euroopassa. Tarkastelun kohteena on eurooppalainen ihminen, yksilön ja yhteiskunnan suhde, sukupuoli ja arkielämä.

SUORITUS: Arvosana

HI05 Ruotsin itämaasta Suomeksi (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduuli tarkastelee Suomen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa autonomian ajalle asti. Moduulissa perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten

elämäntapaan sekä elinkeinoihin historian eri vaiheissa. Moduulissa syvennyttään erityisesti lähiympäristön historian lähteisiin ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

SUORITUS: Arvosana

HI06 Maailman kulttuurit kohtaavat (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulissa perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien rakenteen muuttuessa. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Moduulissa tarkastellaan eurooppalaisten ja Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

SUORITUS: Arvosana

HI07 Maailmantilanne nyt - ajankohtaisia kansainvälisen politiikan kysymyksiä (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Tutustutaan eri medioiden (perinteiset ja sähköiset) avulla kansainvälisen politiikan ja talouden keskeisiin, ajankohtaisiin teemoihin esim. EU, terrorismi, pakolaisuus, YK, kahden- tai useamman maan väliset konfliktit. Esityksiä ja raportteja. Mahdollisia vierailuja ja vierailijoita. Voidaan toteuttaa yhdessä GE05 –opintojakson kanssa.

SUORITUS: Suoritusmerkintä

HI08 Suomen taidehistoriaa (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: opintojaksossa syvennyttään Suomen taiteeseen, arkkitehtuuriin sekä tyyliuuntiin. Ajallisesti moduuli keskittyy Ruotsin vallan ajasta Suomen itsenäistymiseen asti. Mahdollinen opintoretki esimerkiksi Turkuun tai Tampereelle.

SUORITUS: Suoritusmerkintä

HI09 Elokuvahistoria (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: opintojaksossa perehdytään historiallisten elokuvien kautta historiakuvan laajentamiseen, elokuvien kriittiseen suhtautumiseen ja historiatiedon syventämiseen. Moduuli koostuu sisällöllisesti historiallisten elokuvien katsomisesta, niiden tulkinnasta ja aiheisiin liittyvien teemojen syventämisestä. Elokuvien valinnassa painottuu monipuolisuus aikakausien, aiheiden ja alueellisuuden suhteen.

SUORITUS: Suoritusmerkintä

HI10 Kohti ylioppilastutkintoa (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: opintojakso on kertaava ja ylioppilaskirjoituksiin valmistava. Erityisenä painopisteenä valtakunnalliset historian moduulit sekä erityyppiset ylioppilastehtäväkokonaisuudet.

SUORITUS: suoritusmerkintä

YH Yhteiskuntaoppi

YH01 Suomalainen yhteiskunta (2op)

PAKOLLINEN: Moduuli perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Moduuli keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

SUORITUS: Arvosana

YH02 Taloustieto (2op)

PAKOLLINEN: Taloustieteisiin pohjautuva moduuli johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmista. Moduulissa perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestävä kehityksen näkökulmasta.

SUORITUS: Arvosana

YH03 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (2op)

PAKOLLINEN: Moduuli perehdyttää Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen ja yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa. Moduuli aikana opitaan seuraamaan ajankohtaisia maailman tapahtumia. Se kannustaa osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun. Moduulin toteuttamisessa painotetaan tutkivaa oppimista, jossa hyödynnetään mediaa ja muita monipuolisia informaatiolähteitä.

SUORITUS: Arvosana

YH04 Kansalaisen lakitieto (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulissa perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen. Mahdollinen vierailu Satakunnan käräjäoikeudessa sekä vierailijoita oppitunnilla.

SUORITUS: Arvosana

YH05 Lukiolaisen sijoittajakoulu (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojaksolla tutustutaan osakesäästämisen ja sijoittamisen perusteisiin. Opintojaksolla tarkastellaan laajasti erilaisia talouden ilmiöitä sijoittamisen näkökulmasta ja harjoitellaan taloustaitoja. Opintojakson aikana kuullaan asiantuntijavierailijoita sekä tehdään mahdollisuuksien mukaan vierailuja valtakunnallisiin tapahtumiin ja alan yrityksiin.

SUORITUS: Suoritusmerkintä.

YH06 Kohti ylioppilastutkintoa (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: opintojakso on kertaava ja ylioppilaskirjoituksiin valmistava. Erityisenä painopisteenä valtakunnalliset yhteiskuntaopin moduulit sekä erityyppiset ylioppilastehtäväkokonaisuudet.

SUORITUS: Suoritusmerkintä.

UE Uskonto

UE01 Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (2op)

PAKOLLINEN: Uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen. Nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus. Maailman ja Suomen uskontotilanne. Lähi-idän monoteististen uskontojen kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet. Pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa.

Juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, etiikka, elämäntapa, suhde yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa sekä merkitys länsimaiselle kulttuuripiirille. Ajankohtaisia katsomusten kohtaamiseen liittyviä kysymyksiä.

SUORITUS: Arvosana

UE02 Maailmanlaajuinen kristinusko (2op)

PAKOLLINEN: Kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa. Katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset. Karismaattinen kristillisuus ja kontekstuaalinen teologia. Kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet. Uskonnon asema ja sen taustat eri puolilla Eurooppaa. Ekumenia ja katsomusten dialogi. Ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja.

SUORITUS: Arvosana

UE03 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Hindulainen maailmankuva ja elämäntapa sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan. Intian nykypäivän uskontotilanne. Jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet. Buddhalainen elämäntapa sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntauksat ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin. Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan. Kiinan nykypäivän uskontotilanne. Shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa. Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa. Luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet ja levinneisyys. Uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä.

SUORITUS: Arvosana

UE04 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio, uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan, uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina, uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa, uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset, uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina, uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa, uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa, osana moduulia voidaan toteuttaa vapaaehtoisprojekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan

SUORITUS: Arvosana

UE05 Uskonto taiteessa ja populaarikulttuurissa (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet. Uskonnon, taiteen ja populaarikulttuurin eri muotojen vuorovaikutus. Uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana. Uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa, Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla, Muinaissuomalainen uskonto ja kristinusko suomalaisessa kulttuuriperinnössä.

SUORITUS: Arvosana

UE06 Uskonto, tiede ja media (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa, uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa, uskontojen mediajulkisuus, uskonnollinen media ja median hyödyntäminen uskonnoissa, median vaikutus uskontoilmiöihin, kuten asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki, uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi

SUORITUS: Arvosana

UE07 Rakkaus (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Agape Jumalan rakkautena ja mahdollisena ihmisen rakkautena, perheen merkitys, ystävyys ja eroottinen rakkaus, rakkauden ”pimeät” puolet, kaipaus. Osallistuminen opintojaksolle mieluiten lukio-opiskelujen loppupäässä.

SUORITUS: Suoritusmerkintä tai arvosana opiskelijan valinnan mukaan

TE Terveystieto

TE01 Terveys voimavarana (2op)

PAKOLLINEN: Opintojaksossa luodaan kokonaiskuvaa ihmisen voimavaroista, terveyden edistämisestä sekä terveyttä määrittävistä tekijöistä, niiden yhteyksistä ja vaikutusmekanismeista. Lisäksi syvennetään ja laajennetaan perusopetuksen aikana hankittua ymmärrystä elintapojen merkityksestä terveydelle ja arvioidaan terveyden edellytysten toteutumista omassa elämässä, perheessä ja lähiyhteisöissä.

Suoritus: Numeerinen arviointi, joka on monipuolista ja jatkuvaa. Suoritetaan ensimmäisenä. Itsenäinen suoritus vain painavista syistä.

TE02 Terveys ja ympäristö (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Opintojaksossa kehitetään valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää sekä perehdytään tutkimustiedon hankkimisen periaatteisiin. Keskeistä on mediaympäristön ohella tarkastella myös muiden elinympäristöjen terveysvaikutuksia sekä arvioida omien valintojen merkitystä ympäristön terveellisyydelle. Lisäksi moduulissa syvennyttään riippuvuuksiin ja niiden vaikutuksiin.

Suoritus: Numeerinen arviointi, joka on monipuolista ja jatkuvaa. Itsenäinen suoritus on mahdollinen. Suoritus mahdollinen TE1 -opintojakson jälkeen.

TE03 Terveys ja yhteiskunta (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Opintojaksossa ohjataan tarkastelemaan laajasti terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisia kehityslinjoja sekä tulevaisuuden haasteita yhteiskunnassa. Tehtävänä on avata keskeisiin tarttumattomiin ja tartuntatauteihin liittyviä tekijöitä sekä tarkastella sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle. Olennaista on myös perehtyä terveyteen ja sairauksiin liittyviin eettisiin kysymyksiin sekä globaaleihin terveyshaasteisiin.

Suoritus: Numeerinen arviointi, joka on monipuolista ja jatkuvaa. Itsenäinen suoritus on mahdollinen. Suoritus mahdollinen TE1 -opintojakson jälkeen

LI Liikunta

LI01 Oppiva liikkuja (2op)

PAKOLLINEN: Opiskelija ymmärtää liikuntataitojen sekä fyysisen aktiivisuuden merkityksen oman toimintakyvyn, terveyden ja hyvinvoinnin perusedellytyksenä. Opiskelija saa monipuolisia kokemuksia yhdessä liikkumisesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä reilun pelin hengessä. Opiskelijan koettu liikunnallinen pätevyys ja myönteinen minäkuva vahvistuvat uuden oppimisen sekä liikunnan tuoman ilon ja virkistyksen myötä.

SUORITUS: Suoritusmerkintä tai arvosana, suoritetaan 1. lukuvuotena, ei itsenäistä suoritusta.

LI02 Aktiivinen elämä (2op)

PAKOLLINEN: Moduulissa opiskelijaa opetetaan ja kannustetaan liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen sekä riittävän päivittäisen fyysisen aktiivisuuden saavuttamiseen. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, että liikuntaharrastusten lisäksi toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia tukeva fyysinen aktiivisuus muodostuu arjen valinnoista ja pitkäkestoisen istumisen välttämisestä.

SUORITUS: Suoritusmerkintä tai arvosana, suoritetaan 1. tai 2. lukuvuotena, ei itsenäistä suoritusta.

LI03 Uudet mahdollisuudet (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tavoitteena on erityisesti edistää opiskelijan fyysistä toimintakykyä sekä monipuolistaa opiskelijan liikunnallista osaamista ja koettua pätevyyttä uuden oppimisen myötä.

SUORITUS: Järjestys vapaa, ei itsenäistä suoritusta. Suoritusmerkintä tai arvosana, voi aiheuttaa kustannuksia opiskelijalle.

LI04 Yhdessä liikkuen (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tavoitteena on erityisesti edistää opiskelijan sosiaalista toimintakykyä ja yhteenkuuluvuutta liikunnan avulla. Työtavoissa painottuu opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta.

SUORITUS: Järjestys vapaa, ei itsenäistä suoritusta. Suoritusmerkintä tai arvosana.

LI05 Virkistystä liikunnasta (2op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tavoitteena on erityisesti edistää opiskelijan psyykkistä toimintakykyä, myönteistä minäkuva, voimavaroja ja jaksamista liikunnan avulla. Opetuksessa korostuu toiminta- ja opiskelukyvyn tukeminen sekä liikunnan ilo ja virkistys.

SUORITUS: Järjestys vapaa, ei itsenäistä suoritusta. Suoritusmerkintä tai arvosana.

LI006 Paritanssit haltuun (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Syvennetään osaamista jo ennestään tutuissa lavatansseissa, kuten valssissa ja foxissa sekä opetellaan uusia tansseja, kuten rumba ja cha cha. Opintojakson sisältöä voidaan tarkentaa opiskelijoiden toiveiden mukaan.

SUORITUS: Järjestys vapaa, ei itsenäistä suoritusta. Suoritusmerkintä.

LI007 Minä joukkuepelaajana (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Syvennetään osaamista jo tutuissa palloilulajeissa, erityisesti keskitytään joukkuelajeihin. Painopistealueena on opiskelijan henkilökohtaisten taitojen sekä joukkuepelaamisen kehittäminen. Opintojakson opiskelijoista pyritään muodostamaan runko koulun joukkueisiin, jotka mahdollisuuksien mukaan osallistuvat erilaisiin turnauksiin.

SUORITUS: Järjestys vapaa, ei itsenäistä suoritusta. Suoritusmerkintä tai arvosana.

LI008 Löydä oma lajisi (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Tutustutaan uusiin lajeihin opiskelijoiden mielenkiinnon sekä lähiseudun mahdollisuuksien mukaan. Uusien lajien lisäksi harrastetaan ennestään tuttuja lajeja ryhmän toivomusten mukaan. Osa uusista lajeista saattaa aiheuttaa kustannuksia opiskelijoille.
SUORITUS: Järjestys vapaa, ei itsenäistä suoritusta. Suoritusmerkintä tai arvosana.

LI009 Voimaa ja kiinteyttä kuntosalilta (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Perehdytään kuntosaliharjoitteluun, oman harjoitteluohjelman laatimiseen ja oman fyysisen kunnon kehittämiseen.

SUORITUS: Järjestys vapaa, ei itsenäistä suoritusta. Suoritusmerkintä.

LI10 Vaellus (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojakson tavoitteet ovat luontosuhteen vahvistaminen, kestävä kehityksen mukaiseen retkeilyyn perehtyminen, jokamiehen oikeuksiin tutustuminen, retkikohteen luonnon erityispiirteiden tunnistaminen.

SUORITUS: Järjestys vapaa, ei itsenäistä suoritusta, suoritusmerkintä, voi aiheuttaa kustannuksia opiskelijalle.

LI11 Vireyttä rinteestä ja ladulta (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Syvennetään opiskelijan osaamista eri talviliikuntalajeissa. Erityisesti keskitytään hiihto- ja laskettelutaitojen syventämiseen. Osa opintojaksosta toteutetaan viikonloppuretkenä laskettelukeskukseen. Opintojakso aiheuttaa kustannuksia opiskelijalle.

SUORITUS: Järjestys vapaa, ei itsenäistä suoritusta. Suoritusmerkintä.

LI12 Liikuntatutor –toiminta 1 (1 op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Perehdytään liikuntatutorina toimimiseen ja järjestetään monipuolista liikunnallista toimintaa koulun arkeen.

SUORITUS: Järjestys vapaa, ei itsenäistä suoritusta. Suoritusmerkintä.

LI13 Liikuntatutor –toiminta 2 (1op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Jatko Liikuntatutor 1:lle, jonka osana on Liikuntatutor 1 – opintojaksolle osallistuvien kouluttaminen ja perehdyttäminen liikuntatutor-toimintaan.

SUORITUS: LI12 jälkeen, ei itsenäistä suoritusta. Suoritusmerkintä.

LI14 Golf –perusteista peliin ja eteenpäin (2op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Perehdytään golfin lajitekniikoihin, sääntöihin sekä lajietikettiin. Tutustutaan lähialueen harrastusmahdollisuuksiin. Opintojakso saattaa aiheuttaa kustannuksia opiskelijalle.

SUORITUS: Järjestys vapaa, ei itsenäistä suoritusta. Suoritusmerkintä.

MU Musiikki

MU01 Intro – kaikki soimaan (2 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tavoitteena on, että opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja musisointitaitojaan sekä uskaltaa käyttää musiikkia ilmaisunsa välineenä ja tuottaa musiikillisia ideoita. Lisäksi opiskelija harjaantuu hahmottamaan musiikin elementtejä kokemuksellisesti, tutkii ja syventää omaa kuuntelusuhdettaan, ymmärtää ja osaa soveltaa teknologian

käyttömahdollisuuksia musiikissa, ymmärtää musiikin merkityksiä ja merkityksellisyyttä elämässä ja yhteiskunnassa sekä toimii edistämällä turvallisen ääniympäristön syntymistä.

SUORITUS: Arvosana.

MU02 Syke – soiva ilmaisu (2 op)

PAKOLLINEN: Moduulin tavoitteena on, että opiskelija syventää osaamistaan itselleen mieluisissa musiikillisissa ilmaisutavoissa, kehittää yhteismusisointitaitojaan ja taiteellista ilmaisuaan, analysoi musiikin kulttuurisia piirteitä ja merkityksiä sekä heittäytyy rohkeasti tuottamaan musiikillisia ideoita.

SUORITUS: Arvosana.

MU03 Genre – globaali uteliaisuus (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta ja kulttuurien välisiä kytköksiä, suhtautuu uteliaasti ja perehtyy kokemuksellisesti itselleen uusiin musiikin lajeihin ja musiikkikulttuureihin, hahmottaa itsensä osana globaalia musiikillista maailmaa, tunnistaa omat lähtökohtansa sekä kulttuurien välisen vastavuoroisuuden haasteet ja mahdollisuudet.

SUORITUS: Arvosana.

MU04 Demo – luovasti yhdessä (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Moduulin tavoitteena on, että opiskelija kehittää luovaa osaamistaan musiikillisessa tai taiteidenvälisessä prosessissa, ottaa vastuuta ryhmän musiikillisesta toiminnasta, syventää ymmärrystään musiikillisen vaikuttamisen ja vuorovaikutuksen tavoista sekä hahmottaa musiikin suhdetta muihin taiteenlajeihin ja mediaan.

SUORITUS: Arvosana.

MU05 Bändisoitto! (2 op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojaksossa harjoitellaan yhteissoittoa ja laulusolistina toimimista. Oppilaat voivat vaikuttaa harjoiteltaviin kappaleisiin. Opintojaksolle osallistuminen ei edellytä soitto-/lauluharrastusta.

SUORITUS: Suoritusmerkintä.

MU06 Esiintymään! (2 op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: Opintojaksossa valmistetaan esityksiä koulun eri tilaisuuksiin ja juhliin. Ryhmä kokoontuu erikseen sovittavina ajankohtina harjoittelemaan. Opintojaksomerkinne saa, kun tuntimäärä tulee täyteen. Tunnit kertyvät sekä harjoittelusta että esiintymisistä.

SUORITUS: Suoritusmerkintä.

KU Kuvataide

KU01 Omat kuvat, jaetut kulttuurit

PAKOLLINEN: Oman tekemisen kautta tutkitaan kuvan suhdetta taidekuvaan ja kulttuuriin yleensä. Kuvataiteen modernismia peilataan suhteessa taiteen traditioon.

SUORITUS: Arvosana, itsenäinen suoritus mahdollinen.

KU02 Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt

PAKOLLINEN: Estetiikka ja funktionaalisuus rakennetussa ympäristössä ja muotoilussa. Ympäristö kulttuurisena viestinä.

SUORITUS: Arvosana, itsenäinen suoritus mahdollinen.

KU03 Kuva viestii ja vaikuttaa

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Median kuva viestinä, keinot ja todellisuussuhde.

SUORITUS: Arvosana, itsenäinen suoritus mahdollinen.

KU04 Taiteen monet maailmat

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Syvennetään omaa suhdetta taiteen kuviin eri aikoina. Nykytaide ja taiteidenvälisyys, eri kulttuurien taidekäsitteet.

SUORITUS: Arvosana, itsenäinen suoritus mahdollinen.

OP Opinto-ohjaus

OP01 Minä opiskelijana

PAKOLLINEN: Moduulissa käydään läpi lukiossa vaadittavia opiskelutaitoja sekä pyritään kehittämään omia vahvuuksia ja kiinnostuksia. Moduulin keskeisiä sisältöjä ovat lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suunnittelu sekä oman jatko-opinto- ja urasuunnitelman käynnistäminen. Moduuli koostuu luokkaohjaustunneista, mahdollisista vierailijaluennoista sekä yksilöllisestä ohjauksesta. Opiskelijan tulee osallistua aktiivisesti kaikkiin edellä mainittuihin kokonaisuuksiin. Moduuli suoritetaan ensimmäisenä lukiovuotena.

SUORITUS: Hyväksytystä suorituksesta suoritusmerkintä. Itsenäinen suoritus vain erittäin painavista syistä.

OP02 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus

PAKOLLINEN: Moduulissa syvennetään itsetuntemusta sekä elämänsuunnittelu- ja elämönhallintataitoja. Perehdytään jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin teemoihin, jotka auttavat ura- ja elämänsuunnittelutaidoissa sekä antavat valmiudet jatko-opintoihin ja työelämään siirtymiselle. Tutustutaan laaja-alaisesti jatko-opintomahdollisuuksiin. Tutustutaan jatkuvasti muuttuvaan työelämään ja sen tarpeisiin sekä opiskellaan esimerkiksi työnhakutaitoja.

Moduuli koostuu luokkaohjaustunneista, mahdollisista vierailijaluennoista sekä yksilöllisestä ohjauksesta. Opiskelijan tulee osallistua aktiivisesti kaikkiin edellä mainittuihin kokonaisuuksiin. Moduuli suoritetaan toisena ja osittain kolmantena lukiovuotena.

SUORITUS: Hyväksytystä suorituksesta suoritusmerkintä. Itsenäinen suoritus vain erittäin painavista syistä.

OP03 Tutor-koulutus ja -toiminta (2 op)

PAIKALLINEN VALINNAINEN: opintojakso perehdyttää tutor-toimintaan. Koulutuksen lisäksi opiskelija pääsee suunnittelemaan ja toteuttamaan tutorina erilaisia hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen vaikuttavia tapahtumia sekä tuomaan lukiota tutuksi erilaisille sidosryhmille.

SUORITUS: Suoritusmerkintä. Itsenäinen suoritus ei ole mahdollinen.

TVT Tieto- ja viestintätekniikka

TVT01 Opiskelijan tietokonetaito (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Kannettavan tietokoneen käyttötaidon kohentaminen. Opiskelussa tarvittavien työvälineohjelmien, tieto- ja viestintätekniisten taitojen opettelua ja oppimis- ja koeympäristöjen opettelua.

SUORITUS: Suoritusmerkintä.

TVT02 Ohjelmointi ja robotiikka (2 op)

VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN: Prosessorien käyttämien algoritmien toiminta ja ohjelmoiminen. Sulautetussa järjestelmässä laitteen toiminnot ovat tietokoneohjattuja (esimerkiksi kännykkä). Taitoja harjoitellaan LEGO-robotin liikuttelussa.

SUORITUS: Suoritusmerkintä.

TO Temaattiset opinnot

Temaattiset opinnot ovat eri tiedonaloja yhdistäviä opintoja. Ne eheyttävät opetusta ja kehittävät opiskelijoiden taitoja hahmottaa ja ymmärtää yksittäistä oppiainetta laajempia kokonaisuuksia. Temaattisten opintojen keskeisenä tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia usean eri oppiaineen tietojen ja taitojen yhdistämiseen ja soveltamiseen.

Temaattisten opintojen tavoitteet ja sisällöt tarkennetaan ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa. Kokemäen lukiossa päätetään vuosittain työsuunnitelman yhteydessä toteutettavat temaattiset opinnot.

Temaattisia opintoja ja muita hyväksi luettavia opintoja voi suorittaa vapaasti, mutta niitä voi olla yhteensä vain 10 opintopistettä lukion päättötodistukseen vaadittavasta 150 opintopisteestä.

TO01 Tiedeprojekti ja korkeakoulu yhteistyö (1-2op)

Opintojaksolla opiskelijat toteuttavat tiedeprojektin joko valmiista tai itsevalitusta aiheesta. Projekti voidaan toteuttaa yhteistyössä korkeakoulun kanssa. Projektin esittely toteutetaan mahdollisuuksien mukaan tiederisteilyllä tai vastaavassa tapahtumassa. Lisäksi opintojaksolla voidaan järjestää esittelyjä opiskelijoita kiinnostavista korkeakoulun aloista tai aiheista. Opintojakson alussa sovitaan opintojakson laajuus (1-2op).

Suoritusmerkinnän saa aktiivisella osallistumisella opintojakson tapaamiskerroille sekä projektin toteuttamisessa. Osan opintojaksosta voi suorittaa itsenäisesti.

TO02 Koklu's Kitchen (3op)

Vieraiden kielten ja kotitalouden yhteisissä opinnoissa tutustutaan eri kulttuurialueille tyypilliseen ruokailukulttuuriin ja valmistetaan itse ruokaa, mahdollisesti erilaisten juhlapyhien yhteydessä. Pääpaino on tekemisessä eikä aiempaa kielitaitoa missään kielessä vaadita. Tutustutaan eri kielialueiden tapa- ja ruokakulttuuriin ja lisätään ilmaisuvälineitä erilaisten arkipäivän ruokakulttuurin tilanteisiin liittyen.

Suoritusmerkinnän saa aktiivisella osallistumisella. Ei itsenäistä suoritusta.

TO03 Maailman kulttuuri (2 op)

Tutustuminen opiskelijoiden kanssa yhteistyössä valittuun kulttuuriin, esim. Italia, Saksa. Opintojakso perehdyttää maan kulttuuriin monipuolisesti: historiaan, kirjallisuuteen, ruoka- ja tapakulttuuriin, kielen alkeisiin, musiikkiin ja luontoon.

Suoritusmerkinnän saa osallistuttuaan aktiivisesti opintojaksolle. Ei itsenäistä suoritusta.

TO04 Maailman kulttuuri matka (2 op)

Opintojaksoon kuuluu opintomatka valittuun kulttuurikohteeseen (kts. TO03). Lisäksi erillisiä tapaamisia ennen ja jälkeen matkan.

Suoritusmerkinnän saaminen ja tälle opintojaksolle osallistuminen edellyttää hyväksytyä TO03-opintojakson suoritusta. Matkasta aiheutuu opiskelijalle kustannuksia. Ei itsenäistä suoritusta.

TO05 Tutkimus (1-2op)

Opiskelija voi opintojaksolla tehdä valitsemastaan aiheesta tutkimuksen, jonka sisältö ja laajuus sovitaan ennen työn aloittamista aihealueen tuntevan opettajan opastuksella ja ohjeita noudattaen. Ennen työn aloittamista arvioidaan myös suorituksen laajuus (1-2op).

Suoritusmerkinnän saa, kun ohjaava opettaja on hyväksynyt tutkimuksen.

TO06 Oppimaan oppiminen (1-2op)

Opintojakso on mahdollista suorittaa tutustumalla lukio-opintoihin yhdeksännen luokan aikana osallistumalla aktiivisesti erikseen sovitun aikataulun mukaisille tapaamiskerroille ja tutustumiskäynneille.

Suoritusmerkinnän voi saada myös osallistumisesta erityisopettajan ohjaukseen lukioaikana (tästä sovitaan erikseen rehtorin kanssa). Ei itsenäistä suoritusta.

TO07 Opiskelijakunnan hallitus (2op)

Opiskelija tutustuu yhdistystoiminnan peruseriaatteisiin ja perehtyy erilaisiin vaikuttamisen tapoihin lukioyhteisössä.

Suoritusmerkinnän saa osallistumalla opiskelijakunnan hallituksen toimintaan alkajavuodesta abivuoteen. Itsenäinen suoritus ei ole mahdollista.

TO08 Yrittäjyys ja työelämä (1-2op)

Tutustaan työelämään ja sitä kautta yrittäjyyteen. Suoritukseen sisältyy työelämäjakso sekä yrittämiseen liittyvää sisältöä, jonka laajuus vaikuttaa opintopisteiden määrään (1-2op) ja siitä sovitaan ennen opintojakson alkua.

Suoritusmerkinnän saa tehtyään ennakolta sovitut tehtävät ja osallistuttuaan työelämäjaksoon.

MS Muut hyväksi luettavat suoritukset

Muita lukion opetussuunnitelman ulkopuolisia suorituksia ovat eri yleisesti hyväksytyjä tutkintoja tuottavat yhteisöt. Temaattisia opintoja ja muita hyväksi luettavia opintoja voi suorittaa vapaasti, mutta niitä voi olla yhteensä vain 10 opintopistettä lukion päättötodistukseen vaadittavasta 150 opintopisteestä.

MS01 Ajokortti (1 op)

Suoritusmerkinnän saa esittämällä B-ajokortin rehtorille.

MS02 Hygieniapassi (1 op)

Suoritusmerkinnän saa esittämällä hygieniapassin rehtorille.

MS03 Anniskelupassi (1 op)

Suoritusmerkinnän saa esittämällä anniskelupassin lukion rehtorille.

MS04 Tulityökortti (1 op)

Suoritusmerkinnän saa esittämällä tulityökortin lukion rehtorille.

MS05 Ensiapu EA1 (1 op)

Suoritusmerkinnän saa esittämällä EA 1-todistuksen lukion rehtorille.

MS06 Metsästyskortti (1op)

Suoritusmerkinnän saa esittämällä metsästyskortin lukion rehtorille.

MS07 Korkeakouluopinnot 1 (1-2op)

Suoritusmerkinnän saa hyväksytysti suoritetuista korkeakouluopinnoista, joiden laajuuden arvioi rehtori ennen korkeakoulussa suoritettavien opintojen aloittamista.

MS08 Korkeakouluopinnot 2 (1-2op)

Suoritusmerkinnän saa hyväksytysti suoritetuista korkeakouluopinnoista, joiden laajuuden arvioi rehtori ennen korkeakoulussa suoritettavien opintojen aloittamista.

MS09 Muu rehtorin hyväksymä lukion opintosuunnitelman ulkopuolella suoritettu tutkinto tai siihen verrattava suoritus (1-2op)

Suoritusmerkinnän saa hyväksytysti suoritetusta tutkinnosta ja opinnoista, joiden laajuuden arvioi rehtori ennen opintojen aloittamista.

LD Lukiodiplomit

Taito- ja taideaineissa ei järjestetä yo-kokeita. Niissä on mahdollista suorittaa lukiodiplomeja. Diplomit ovat tunnustus erityisestä harrastuneisuudesta ja osaamisesta, ja niistä saa joillekin aloille haettaessa lisäpisteitä. Kokemäen lukiossa on mahdollista suorittaa seuraavat lukiodiplomit:

LD02 Kuvataiteen lukiodiplomi (2op)**LD04 Liikunnan lukiodiplomi (2op)****LD06 Musiikin lukiodiplomi (2op)**